

Marcin FIJOŁEK¹

REPUBLICAŃSKA SYMBOLIKA W LOGOTYPIE PARTII POLITYCZNEJ PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ

Analizując znak graficzny partii politycznej jaką jest Prawo i Sprawiedliwość, należy stwierdzić, że wizerunek oraz wyrażana przez logotyp treść nie są przypadkowe i posiadają znaczną wartość symboliczną o charakterze republikańskim. Już samo użycie słów „prawo” i „sprawiedliwość” wskazują na wyraźne odniesienie do tej jednej z najważniejszych polskich tradycji politycznych. W myśleniu republikańskim chodziło bowiem o praworządne i sprawiedliwe państwo, dobrze rządzone i dobrze urządzone, posiadające dobrych władców oraz dobre prawa i instytucje². PiS wykorzystało również w tworzeniu swojego logotypu symbolikę orła w koronie, który ma wyraźne konotacje patriotyczne oraz nawiązuje do idei państwa i władzy oraz związków z dawną Rzeczpospolitą. Równie istotną kwestią co aspekty graficzne i pojęciowe jest kolorystyka logotypu. Barwy zastosowane w znaku graficznym PiS stanowią bardzo wyraźne odniesienie do republikanizmu związanego z I Rzeczpospolitą oraz tradycją Konfederacji Barskiej.

Słowa kluczowe: republikanizm, Prawo i Sprawiedliwość, logotyp, logo.

Logotypy partii politycznych za pomocą zastosowanej w nich symboliki nawiązują do określonej, wybranej przez dane ugrupowanie tradycji oraz stanowią odniesienie do myśli politycznej. Znaki graficzne są kolejnym po nazwie ważnym elementem określającym tożsamość partii, a często również jej cele i przyjęty system aksjologiczny. Znak graficzny można zatem w takim ujęciu potraktować jako konglomerat wartości i idei, bowiem wyraża oraz jednocześnie wzmacnia przekaz polityczny danej partii w odniesieniu do przestrzeni publicznej. Należy również mieć świadomość ogromnej roli obrazu w polityce, który stał się jednym z podstawowych narzędzi poznawania życia społecznego i w znacznym stopniu umożliwia odbiorcy odczytywanie znaczeń oraz symboli. Dlatego partie polityczne wykorzystują w komunikacji społecznej siłę obrazu, konstruując własne znaki graficzne – logotypy, które umożliwiają potencjalnemu wyborcy identyfikację danej partii.

Pojęcie symbol używa się na określenie umownego znaku, który przybiera zwykle formę wizualną i jednocześnie stanowi formę zastępczą wobec danego przedmiotu, pojęcia czy stanu rzeczy. Rolą symbolu jest pobudzanie do refleksji i przemyśleń w odniesieniu do przedmiotu, który dany symbol oznacza³.

Logo Prawa i Sprawiedliwości (PiS), które jest przedmiotem analizy autora, należy z całą pewnością do jednych z najlepiej rozpoznawalnych marek politycznych w Polsce. Premiera logotypu odbyła się podczas konwencji konstytucyjnej PiS w 2005 roku⁴. W

¹ Mgr Marcin Fijołek, Wydział Politologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

² Z. Stawrowski, *O republice i postawie republikańskiej*, cz. 1: *Dziedzictwo Platona*, „Rzeczy Wspólne” 2010/1, s. 140.

³ M. Borucki, *Polskie symbole narodowe*, Warszawa 2006, s. 3.

⁴ *PiS rozpoczyna przedwyborczą ofensywę*, www.pis.org.pl (dostęp: 30 X 2012) (dalej: SI PiS).

wielu wyborach sam znak PiS wystarczył do odniesienia sukcesu wyborczego poszczególnych kandydatów. Wysoki poziom rozpoznawalności logotypu partii świadczy o zaawansowanej instytucjonalizacji społecznej ugrupowania, które wytworzyło własną tożsamość i funkcjonuje w świadomości wyborców⁵.

Rys. 1. Różne wersje znaku graficznego partii politycznej Prawo i Sprawiedliwość, Logotyp, www.pis.org.pl (dostęp: 3 XI 2012)

Analizując znak graficzny partii politycznej, takiej jak Prawo i Sprawiedliwość, należy stwierdzić, że wizerunek oraz wyrażana przez logotyp treść nie są przypadkowe i mają znaczną wartość symboliczną. Treści zawarte w logotypie PiS mają bowiem bardzo wyraźny charakter republikański. Odnoszą się zatem do jednej z najstarszych tradycji politycznych Polski – republikanizmu, którego nie można utożsamiać wyłącznie z określoną formą ustrojową. Przeciwnie, jak słusznie zauważyła Elżbieta Cizewska: „substancjalna strona tego ustroju jest ważniejsza niż jego formalne prawa, które mają być tylko instytucjonalnym wyrazem wartości i zasad kultywowanych w państwie”⁶. *Res publica*, rozumiana w kategoriach dobra wspólnego jest celem, do którego dąży rząd wykonujący władzę. Z pojęcia republikanizm wynikały zasady, które stanowiły jego treść, takie jak prymat dobra wspólnego⁷, zasada poszanowania prawa jako fundamentu wolności i ochrony przed samowolą, zasada samorządności i pomocniczości, rozumienie narodu jako wspólnoty politycznej⁸.

Odwoływanie się Prawa i Sprawiedliwości do myśli republikańskiej można uzasadniać głębokim zakorzeniem owej tradycji politycznej w polskiej historii i kulturze. Republikanizm bowiem przez długi czas stanowił podstawową doktrynę rządzenia państwem i w znacznym stopniu ukształtował sposób myślenia o polityce i społeczeństwie. W tej polskiej tradycji republikańskiej PiS dostrzeżało ogromny potencjał intelektualny i mobilizacyjny, który mógłby zostać wykorzystany na rzecz naprawy państwa i rozwoju kraju.

Prawo i Sprawiedliwość, konstruując własną wizję dobrego ładu przybierającego w wielu wymiarach charakter republikański, czerpało z różnych nurtów i szukało inspiracji w wielu tradycjach. Szczególnie mocną więź PiS wykazywało w stosunku do polskiej

⁵ Proces instytucjonalizacji partii politycznych nie odbywa się wyłącznie na płaszczyźnie prawnej, ale również społecznej, co wiąże się między innymi z utrwalaniem się wizerunku danego ugrupowania w świadomości społecznej. W. Kostka, *Instytucjonalizacja partii politycznych w społecznościach miejskich*, Toruń 2008, s. 18–20.

⁶ E. Cizewska, *Republikańska korekta liberalizmu*, „Res Publica” 192/2 (2008), s. 49.

⁷ P. Śpiewak, *W stronę wspólnego dobra*, Warszawa 1998, s. 177.

⁸ Z. Krasnodębski, *Republikanizm po komunizmie – utopia czy alternatywa*, [w:] *Władza w polskiej tradycji politycznej. Idee i praktyka*, red. J. Kloczkowski, Kraków 2010, s. 203–205; M. Król, *Polityczność i republikanizm*, „Res Publica” 192/2 (2008), s. 29.

tradycji republikańskiej związanej z okresem istnienia Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wówczas pojęcia Rzeczypospolitej używano do określenia państwa rozumianego jako obywatelska wspólnota, która wzmocniana jest więzami tradycji, prawami oraz obowiązkami.

Tworząc idee nowego republikanizmu, PiS przejęło istotne treści z tradycji I Rzeczypospolitej i wykorzystało je we własnej myśli politycznej. Do głównych elementów staropolskiego republikanizmu należy zaliczyć przede wszystkim postrzeganie państwa jako rzeczy wspólnej, zabieganie o dobro wspólne, dbanie o podmiotowość i równość obywateli wobec prawa, tradycjonalizm religijny, odpowiedzialność i zaangażowanie społeczne w sprawy państwa.

Ważnym elementem, który należy uwzględnić podczas badania znaku graficznego Prawa i Sprawiedliwości, jest występowanie w strukturze logotypu akronimu nazwy ugrupowania. Twórcy logo partii chcieli zapewne podkreślić znaczenie nazwy partii stanowiącej swoisty konglomerat wyznawanych przez PiS wartości i celów. W wyjaśnieniu terminów „prawo” i „sprawiedliwość” składających się na nazwę partii szczególnie pomocne okazało się ustalenie okoliczności, w których owo ugrupowanie powstało. Sytuacja polityczna, która panowała w 2001 roku, stanowiła podatny grunt dla haseł wzywających do poszanowania zasad państwa prawa, zwłaszcza w odniesieniu do przestrzeni publicznej i gospodarczej. Prekursorem i jednocześnie realizatorem takich haseł był ówczesny minister sprawiedliwości Lech Kaczyński, który zdobył ogromną popularność jako zwolennik surowego karania sprawców przestępstw. Doprowadził do dymisji opieszłych prokuratorów, którzy nie występowali do sądów o tymczasowy areszt dla groźnych przestępców, dążył także do wyeliminowania z wymiaru sprawiedliwości sędziów podejrzanych o korupcję oraz inne zachowania naruszające godność zawodu⁹. Lech Kaczyński doprowadził również szeroko zakrojone działania na rzecz likwidacji układów i powiązań pomiędzy ludźmi ze świata polityki i biznesu oraz zorganizowanej przestępczości¹⁰.

Dzięki osobistemu nadzorowaniu najbardziej głośniejszych spraw opinia publiczna postrzegала Lecha Kaczyńskiego jako „jedynego sprawiedliwego” czy „samotnego szeryfa”, który walczy ze światem przestępczym i korupcją. Konsekwencją działań Kaczyńskiego był ciągły wzrost poparcia dla niego, co stało się ważnym impulsem do powstania partii¹¹. Wizerunek „szeryfa” został dodatkowo wzmocniony dzięki zastosowaniu charakterystycznej „szeryfowej czcionki” wyrażającej spokój, statyczność i równowagę¹².

Prawo i Sprawiedliwość swoją nazwą, a także zastosowaniem akronimu w logotypie wyraźnie określało wymiar aksjologiczny swojej myśli politycznej. Wskazanie na prawo i sprawiedliwość jako wartości wiodące można potraktować jako odniesienie się do tradycji republikańskiej, w której owe dwa elementy zajmują ważne miejsce. Dla polityków PiS republikanizm był tym kierunkiem politycznego myślenia, którego podstawą było prawo i podporządkowanie władzy prawu¹³. Marek Cichocki zwrócił uwagę, że staropolską

⁹ K. Kowalczyk, *Prawo i Sprawiedliwość – „rewolucyjni konserwatyści”*, [w:] *Partie i ugrupowania parlamentarne III RP*, red. K. Kowalczyk, J. Sielski, Toruń 2006, s. 192.

¹⁰ *Ibidem*, s. 193.

¹¹ W 2001 roku pozytywny stosunek do Lecha Kaczyńskiego deklarowało aż 77% badanych, co dawało mu drugie miejsce po Aleksandrze Kwaśniewskim. *Ibidem*.

¹² J. Pacuła, *Językowe i pozajęzykowe komponenty marki politycznej*, „Media i Społeczeństwo” 2011/1, s. 148.

¹³ *Tradycja państwa prawa*, www.prezydent.pl, 25 I 2007 (dostęp: 12 VI 2011).

tradycję republikańską cechowało specyficzne podejście do kwestii prawa, które korelowało bardziej z kulturą prawną Brytyjczyków niż z jego rozumieniem w stylu kontynentalnym. Podejście do prawa w I Rzeczypospolitej polegało zatem na przekonaniu, że normy prawne wypływają z konkretnych ludzkich działań, a zachowania społeczne traktowano jako pochodną nieustanowionych zasad prawnych¹⁴. W myśleniu republikańskim chodziło więc o praworządne i sprawiedliwe państwo, dobrze rządzone i dobrze urządzone, mające dobrych władców oraz dobre prawa i instytucje¹⁵.

Dominującym elementem logotypu PiS jest zarys głowy orła w koronie. Oprócz oczywistego odwołania do patriotyzmu zastosowany znak graficzny wyraża w swym znaczeniu solidny zestaw wartości moralnych, z którymi chciałyby utożsamiać się partia kierowana przez Jarosława Kaczyńskiego – orzeł symbolizuje wiarę, zwycięstwo, patriotyzm, cnotę, majestat oraz troskę o rodzinę. Korona oznacza natomiast godność, ambicje, honor i sukces¹⁶. Orzeł biały będący wizerunkiem wszechobecnym w życiu publicznym utrwalił się jako nieodzowny symbol Rzeczypospolitej i znak narodu polskiego¹⁷. Można zatem stwierdzić, że chęć nawiązania do polskiej symboliki państwowej była jednym z głównych czynników warunkujących zastosowanie wizerunku orła w logotypie PiS.

Zastosowanie w znaku graficznym symbolu orła w koronie oznaczało również wybór konkretnej tradycji politycznej związanej z II Rzeczypospolitą i myślą piłsudczykowską oraz jednoznacznym zerwaniem ze spuścizną PRL, kiedy to ówczesne władze usunęły znad głowy orła symbol korony.

Abstrahując jednak od oczywistych skojarzeń związanych z wizerunkiem orła, warto przyjrzeć się jego symbolice i znaczeniu, które również ma istotne znaczenie w analizie logotypu PiS.

Geneza orła jako symbolu sięga trzech tysięcy lat p.n.e. Bogata symbolika, która była z nim związana, ukształtowała się jeszcze w okresie przedheraldycznym i zadecydowała o jego atrakcyjności jako symbolu używanego w odniesieniu do władzy. Kontekst, w jakim orzeł był prezentowany w historii, pozwala wymienić te wartości, które ów symbol oznaczał. Bardzo często sylwetka orła funkcjonowała jako znamię siły, odwagi i sprawiedliwości¹⁸.

Wizerunek orła od tysięcy lat był symbolem szczególnym, mającym ponadprzeciętne przymioty. W starożytnym Rzymie orzeł był kojarzony ze zwycięstwem¹⁹. Ponadto był również symbolem heroizmu, męstwa, niezależności i wolności²⁰. W kulturze chrześcijańskiej symbolu orła można było użyć dopiero wówczas, gdy jego pogańska interpretacja utraciła swoją aktualność – idea triumfu i zwycięstwa nadal była jednym z jego głównych atrybutów, jednak odnoszonych teraz do postaci Chrystusa²¹.

¹⁴ Strona internetowa czasopisma „Res Publica”, www.publica.pl, M.A. Cichocki, *Powrót Republikanizmu*, 12 VIII 2006 (dostęp: 2 VI 2012).

¹⁵ Z. Stawrowski, *op. cit.*, s. 140.

¹⁶ I. Żylińska, *Barwy i symbole w polityce*, „Marketing Polityczny” 2006/2, s. 17.

¹⁷ S. K. Kuczyński, *Treści i funkcje orła białego*, [w:] *Orzeł biały – 700 lat herbu państwa polskiego*, red. S. K. Kuczyński, Warszawa 1995, s. 38.

¹⁸ A. Jaworska, *Orzeł Biały herb państwa polskiego*, Warszawa 2003, s. 24, 28.

¹⁹ Dużą rolę w nadaniu orłowi symbolu zwycięstwa odegrały legiony rzymskie, które używały jako *signum* znaku srebrnego orła z rozpostartymi skrzydłami osadzonego na drzewcu. S. Kobielus, *Bestiarium Chrześcijańskie*, Warszawa 2002, s. 233.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ D. F. Osb, *Świat symboliki chrześcijańskiej*, Warszawa 1990, s. 242.

Wizerunek tego szczególnego ptaka często zdobił rzymskie budowle i był zestawiany razem z postacią władcy. Orzeł stawał się zatem symbolem państwa i władzy, co w odniesieniu do Prawa i Sprawiedliwości ma szczególne znaczenie. Myśl polityczna tej partii jest bowiem ukierunkowana na państwo, jako jedną z najważniejszych wartości. Prawo i Sprawiedliwość idee państwa postrzegało w kategoriach Rzeczypospolitej. Państwo w rozumieniu PiS jest zatem emanacją narodowej wspólnoty i rzeczą wspólną – republiką. Jarosław Kaczyński przypisał państwu głęboki wymiar moralny, co w konsekwencji oznaczało, że jest nie tylko organizacją, zespołem przepisów, procedur i ludzi, ale i stanowi emanację dobra wspólnego²². Taki sposób definiowania państwa jest tożsamy z tradycją rzymskiej republiki, której jednym z symboli był właśnie wizerunek orła.

Za równie symboliczny jak postać orła należy uznać wizerunek korony, który zwieńcza całość logotypu. W polskiej tradycji obowiązywały dwa rodzaje koron: korona otwarta (*corona aperta*) oraz korona zamknięta (*corona clausa*). Każdy z klejnotów ma oczywiście swoją symbolikę, którą należy uwzględnić, analizując znak graficzny PiS. Twórcy logotypu PiS zastosowali pierwszy z wymienionych rodzajów korony (*corona aperta*). Jest to korona typowa dla władców piastowskich, która swoim kształtem przypomina gotycką koronę Kazimierza Wielkiego, zbudowaną z fleuronów w kształcie heraldycznych kwiatów lili, mających dodatkowo starotestamentowe uzasadnienie. Uważano je bowiem za symbol władzy królewskiej, sprawiedliwości i życia wiecznego²³. *Corona aperta* jako klejnot monarchii obowiązywała z wyjątkami przez cały okres panowania dynastii Piastów, Jagiellonów aż do XVIII w., a więc do czasów „stanisławowskich” utożsamianych z upadkiem Rzeczypospolitej²⁴. Być może chęć nawiązania do najlepszych czasów państwa polskiego była podstawową determinantą, która sprawiła, że partia właśnie taki rodzaj korony użyła w swoim logotypie.

Otwarty charakter korony jest przeciwstawiany tak zwanej koronie zamkniętej zwieńczonej krzyżem (*corona clausa*), której przypisuje się charakter ideowy i symboliczny o dużym znaczeniu politycznym. Zamknięty kształt korony ma bowiem symbolizować pełną suwerenność i brak zwierzchności²⁵. Ten typ korony miał oznaczać również świętość i panowanie nad światem, dlatego takiej właśnie korony używali cesarze rzymscy narodu niemieckiego, w pełni świadomi symboliki owego klejnotu²⁶.

Uzasadniając wybór przez Prawo i Sprawiedliwość korony otwartej w znaku graficznym, można wskazać na kilka elementów. Po pierwsze, zastosowanie w logotypie symbolu orła w koronie otwartej oznaczało wybór konkretnej tradycji politycznej, związanej z II Rzeczypospolitą i myślą piłsudczykowską. To właśnie polska władza związana z obozem Józefa Piłsudskiego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej 13 grudnia 1927 roku zmieniła herb Rzeczypospolitej z orła w koronie zamkniętej na nowy

²² Jarosław Kaczyński dla Salon24, cz. 1: *Czas porozumienia*, www.salon24.pl (dostęp: 15 II 2011). Jarosław Kaczyński stwierdzał również, że państwo wprawdzie jest aparatem i organizacją, ale jest jednocześnie „jakością moralną, zjawiskiem ze sfery można powiedzieć moralno-historycznej”. J. Kaczyński, *O naprawie Rzeczypospolitej*, www.batory.org.pl, s. 4 (dostęp: 20 I 2011).

²³ A. Jaworska, *op. cit.*, s. 192; Lilia jest również symbolem Maryjnej czystości, a także jej królewskości. Zatem lilia to kwiat boski i królewski. M. Rożek, *Polskie Insignia Koronacyjne. Symbole władzy królewskiej*, Kraków 2011, s. 105.

²⁴ S. Stroński, *Biały orzeł w koronie z krzyżem*, Londyn 1954, s. 4.

²⁵ M. Rożek, *op. cit.*, s. 105–106.

²⁶ *Ibidem*, s. 106.

wizerunek znacznie bardziej monumentalnego i dostojniejszego orła w koronie otwartej²⁷. Motywacją twórców logo mogło być zatem podkreślenie ciągłości państwa z II Rzeczpospolitą.

Po drugie, orzeł z otwartą odmianą korony jednoznacznie nawiązuje do godła polskiego, które jest obecnie stosowane. Utożsamianie się Prawa i Sprawiedliwości z wizerunkiem orła w koronie można również potraktować jako odrzucenie spuścizny PRL, gdy wizerunek orła występował bez korony.

Kolejnym czynnikiem, który mógł wpłynąć na decyzje o typie korony w znaku graficznym PiS, było podkreślenie otwartego charakteru partii i braku bezpośredniej zależności od kościoła. Potwierdzeniem tej konstatacji może być wypowiedź prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego, który stwierdził, że jego celem jest budowanie ugrupowania łączącego różne nurty prawicowe połączone wspólną ideą konserwatyzmu²⁸.

Motyw korony można również postrzegać w perspektywie długookresowej jako symbol państwa rozumianego całościowo i integralnie. Bardzo widoczne jest zatem nawiązanie do pojęcia Korony Królestwa Polskiego (*Corona Regni Poloniae*) oznaczającego odrębność państwa od osoby monarchy. Państwa bowiem nie postrzegano jako własności rodu panującego, lecz traktowano jako publicznoprawną całość, która jest suwerenna i niepodzielna. Prawu, które obowiązywało w państwie, podlegało tak samo społeczeństwo jak król²⁹. W myśli politycznej PiS bardzo mocno podkreśla się rolę i znaczenie państwa, postrzeganego jako dobro wspólne i niepodzielną całość, które nie należy wyłącznie do narodowej wspólnoty.

Kolor i barwa, które są najszybciej kojarzonymi elementami wśród wszystkich części wizualizacji, w wypadku logotypu PiS również odgrywają niebagatelną rolę. Barwy, które PiS wykorzystało do konstrukcji własnego logotypu, zawierają duży ładunek ideologiczny. Czerwony i granatowy należą bowiem do barw, które w polskiej kulturze politycznej utożsamia się z myślą republikańską. Analiza myśli politycznej PiS pozwala stwierdzić, że nawiązanie do tej jednej z najważniejszych polskich tradycji politycznych jest w PiS bardzo wyraźne. Warto zatem wyjaśnić, dlaczego wybrano właśnie czerwień i granat jako kolory utożsamiane z myślą republikańską. W literaturze trudno znaleźć jednoznaczną odpowiedź na to pytanie, jednak badając kulturę i tradycję polityczną Polski, można wskazać kilka elementów, które pomogą wyjaśnić tą kwestię.

Starając się uzasadnić zabarwienie logotypu PiS na kolor czerwony i granatowy, należy się odnieść do odległej historii dziejów państwa polskiego, w której od wieków szkarłat, czyli odcień czerwieni, był jedną z najważniejszych barw. Był to kolor, który najwcześniej pojawiał się na tarczach herbowych, dotyczy to zwłaszcza herbu państwowego³⁰. Karmazyn, a więc barwa, którą użyto w logotypie PiS, był uważany za szczególnie, szlachetniejszy odcień czerwieni i dlatego stał się uprzywilejowanym kolorem szlachty polskiej, która z upodobaniem nosiła żupany w kolorze karmazynowym. Dowodem na wyjątkowość tej barwy jest jej obywatelski kontekst wynikający z przynależności stanowej. Możliwość noszenia karmazynu była bowiem przywilejem wynikającym z zasług dla Rzeczpospolitej. Znaczenie tej barwy można więc przenieść na

²⁷ S. K. Kuczyński, *Treści i funkcje orla białego* [w:] *Orzeł biały...*, s. 51.

²⁸ J. Sanecka-Tyczyńska, *Państwo obywatelskie i wspólnota polityczna. Studium o myśli politycznej Prawa i Sprawiedliwości*, Lublin 2011, s. 24–25.

²⁹ S. Grodzki, *Z dziejów staropolskiej kultury prawnej*, Kraków 2004, s. 103.

³⁰ Z. Głogier, *Księga Rzeczy Polskich*, Lwów 1896, s. 27.

sposób rozumienia pojęcia narodu, do którego przynależność wynikała nie tylko z urodzenia, ale przede wszystkim z pracy i poświęcenia na rzecz dobra Rzeczypospolitej³¹.

Znacznie trudniej znaleźć w historii Polski uzasadnienie użycia koloru granatowego. Można jednak tego dokonać, szukając analogii w historii i tradycji politycznej Polski. Ciemny odcień niebieskiego, czyli szafirowy, był kolorem często spotykanym w strojach szlacheckich. Stanowił, oprócz czerwonego i karmazynowego, jeden z najpowszechniejszych kolorów żupanów oraz kontuszy³². Kolor granatowy był również, oprócz karmazynowego i białego, używany przez konfederatów barskich. To może być najtrafniejsza odpowiedź na pytanie, dlaczego PiS użyło w swoim logotypie właśnie takie, a nie inne barwy. Dla Prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego konfederacja barska była początkiem kształtowania się idei Polski niepodległej, której kontynuacją były tradycje Armii Krajowej i „Solidarności”³³. Granatowy i karmazynowy są zatem barwami szczególnymi, mającymi ogromną wartość symboliczną. Odwołują się bowiem do tradycji niepodległościowej, która stanowi fundament ideowy PiS. Według Andrzeja Nowaka początkiem owej tradycji jest właśnie rok 1768, kiedy doszło do zawiązania konfederacji barskiej. Nastąpiło wówczas wykształcenie się idei niepodległości polegającej na zależności pomiędzy wolnością wspólnoty narodowej a wolnością indywidualną każdego obywatela Rzeczypospolitej. Utrata niepodległości państwa nieuchronnie pociągała za sobą pozbawianie wolności osobistych poszczególnych członków społeczeństwa³⁴. Z ideą wolności i niepodległości Rzeczypospolitej wiązano konieczność zapewnienia różnorodnie pojmowanego bezpieczeństwa, obejmującego bezpośrednio bezpieczeństwo państwa, społeczeństwa oraz poszczególnych obywateli. Lech Kaczyński podkreślał, że kwestia zapewnienia wielowymiarowego bezpieczeństwa państwa jest podstawową funkcją nowoczesnego, a więc silnego i sprawnego państwa³⁵.

Do prawidłowego odczytania symboliki logotypu PiS ważne jest również spojrzenie na konfederację barską jako na wydarzenie stanowiące odnowienie XVI- i XVII-wiecznego republikanizmu³⁶. Jest to niezwykle ważne, badanie myśli politycznej PiS bowiem wskazało, że partia za główny cel swojej działalności uznała przywrócenie wielu wartości, które można uznać za przejaw recepcji republikańskich wzorców. Prawo i Sprawiedliwość dążyło do odbudowania znaczenia i spójności wspólnoty w wielu jej wymiarach, odnowienia pojęcia Rzeczypospolita postrzeganego jako dobro wspólne, o które powinni dbać i zabiegać wszyscy obywatele. Równie ważnym elementem myśli politycznej PiS było przywrócenie podmiotowości Rzeczypospolitej - zarówno na płaszczyźnie wewnętrznej, jak i zewnętrznej.

Prawo i Sprawiedliwość w wyniku zastosowania wybranych barw w swoim znaku graficznym dokonało ich zawłaszczenia w polskiej przestrzeni publicznej. W przekonaniu autora to właśnie PiS wykorzystując kolory, które w przeszłości kojarzyły się z myślą

³¹ *Ibidem*, s. 28.

³² W 1776 roku sejm zatwierdził tak zwane mundury obywatelskie. Były to żupany i kontusze w kolorach ustalonych dla poszczególnych województw. W większości województw jako podstawową barwę kontuszy wybrano różne odcienie czerwieni, łączone z granatem i bielą. *Ibidem*, s. 28–30.

³³ J. Dytkowski, *Urzeczywistniał prawdziwą suwerenność państwa polskiego*, www.pis.org.pl, (dostęp: 5 VI 2012).

³⁴ A. Nowak, *Wolność stale trzeba zdobywać*, www.blogpress.pl (dostęp: 11 VI 2012).

³⁵ *Konwencja konstytucyjna Prawa i Sprawiedliwości. Wystąpienie prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego*, www.pis.org.pl, s. 18 (dostęp: 3 II 2011).

³⁶ T. Merta, *Konfederacja Barska – odnowienie polskiego republikanizmu*, [w:] *idem, Nieodzowność konserwatyzmu. Pisma wybrane*, oprac. T. Stefanek, Warszawa 2011, s. 219.

republikańską I Rzeczypospolitej, nadało im odpowiednie znaczenie symboliczne i dokonało recepcji tradycji republikańskiej w Polsce. Można zatem stwierdzić, że PiS przy użyciu swojego logo i zawartej w nim symbolicznie wprowadziło nowy sposób kategoryzacji podmiotów politycznych w przestrzeni publicznej. Przykładem jest chociażby Fundacja Republikańska, która również przyjęła barwy tożsame z zastosowanymi w logo PiS.

Logotyp PiS stanowi zatem spójny konglomerat idei i wartości, których symbolika i treść nawiązują do polskiej tradycji republikańskiej. Partia, która w swojej warstwie programowej i ideologicznej wyraźnie odnosi się do tej jednej z najważniejszych tradycji politycznych, podkreśla swoje przywiązanie do niej również logotypem, który pozwala jej jednocześnie wskazać jej aspiracje, tradycję, do której nawiązuje, osobowość polityczną i system wartości, który ma zdecydowanie charakter konserwatywny i republikański.

LITERATURA

- [1] Borucki M., *Polskie symbole narodowe*, Warszawa 2006.
- [2] Cichocki M. A., *Powrót Republikanizmu*, www.publica.pl, 12 VIII 2006 (dostęp: 2 VI 2012).
- [3] Cizewska E., *Republikańska korekta liberalizmu*, „Res Publica” 2008/2.
- [4] Dytkowski J., *Urzeczywistniał prawdziwą suwerenność państwa polskiego*, www.pis.org.pl (dostęp: 5 VI 2012).
- [5] Głogier Z., *Księga Rzeczy Polskich*, Lwów 1896.
- [6] Grodzki S., *Z dziejów staropolskiej kultury prawnej*, Kraków 2004.
- [7] Jaworska A., *Orzeł Biały herb państwa polskiego*, Warszawa 2003, s. 24, 28.
- [8] *Jarosław Kaczyński dla Salon24*, cz. 1: *Czas porozumienia*, www.salon24.pl, (dostęp: 15 II 2011).
- [9] Kaczyński J., *O naprawie Rzeczypospolitej*, www.batory.org.pl, s. 4 (dostęp: 20 I 2011). S. Kobielus, *Bestiariusz Chrześcijański*, Warszawa 2002.
- [10] *Konwencja konstytucyjna Prawa i Sprawiedliwości. Wystąpienie prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego*, www.pis.org.pl, s. 18 (dostęp: 3 II 2011).
- [11] Kostka W., *Instytucjonalizacja partii politycznych w społecznościach miejskich*, Toruń 2008.
- [12] Kowalczyk K., *Prawo i Sprawiedliwość – „rewolucyjni konserwatyści”*, [w:] *Partie i ugrupowania parlamentarne III RP*, red. Kowalczyk K., Sielski J., Toruń 2006, s. 192.
- [13] Krasnodębski Z., *Republikanizm po komunizmie – utopia czy alternatywa*, [w:] *Władza w polskiej tradycji politycznej. Idee i praktyka*, red. Kłoczkowski J., Kraków 2010, s. 203–205.
- [14] Król M., *Polityczność i republikanizm*, „Res Publica” 192/2 (2008).
- [15] Kuczyński S. K., *Orzeł biały – 700 lat herbu państwa polskiego*, Warszawa 1995.
- [16] Merta T., *Konfederacja Barska – odnowienie polskiego republikanizmu* [w:] *Tomasz Merta. Nieodzowność konserwatyzmu. Pisma Wybrane*, oprac. T. Stefanek, Warszawa 2011.
- [17] Nowak A., *Wolność stale trzeba zdobywać*, www.blogpress.pl (dostęp: 11 VI 2012).
- [18] Osb D. F., *Świat symboliki chrześcijańskiej*, Warszawa 1990.
- [19] Pacuła J., *Językowe i pozajęzykowe komponenty marki politycznej*, „Media i Społeczeństwo” 2011/1.
- [20] *PiS rozpoczyna przedwyborczą ofensywę*, www.pis.org.pl, (dostęp: 30 X 2012).

- [21] Rożek M., *Polskie Insignia Koronacyjne. Symbole władzy królewskiej*, Kraków 2011.
- [22] Sanecka-Tyczyńska J., *Państwo obywatelskie i wspólnota polityczna. Studium o myśli politycznej Prawa i Sprawiedliwości*, Lublin 2011.
- [23] Stawrowski Z., *O republice i postawie republikańskiej*, cz. 1: *Dziedzictwo Platona*, „Rzeczy Wspólne” 2010/1.
- [24] Stroński S., *Biały orzeł w koronie z krzyżem*, Londyn 1954.
- [25] Śpiewak P., *W stronę wspólnego dobra*, Warszawa 1998.
- [26] *Tradycja państwa prawa*, www.prezydent.pl, 25 I 2007 (dostęp: 12 VI 2011).
- [27] Żylińska L., *Barwy i symbole w polityce*, „Marketing polityczny” 2006/2.

REPUBLICAN SYMBOLISM OF THE LOGOTYPE OF THE POLITICAL PARTY LAW AND JUSTICE

While analyzing the logo of a political party that is the Law and Justice, the Court finds that the image expressed by the logo and content are not random and have a high symbolic value of a Republican. The use of the words “law” and “justice” indicates a clear reference to the one of the most important Polish political traditions. The Republican thinking was because of the rule of law and fair, well-governed and well-decorated state, with good rulers and good laws and institutions. PiS also used in the creation of its logo the symbolism of the eagle in the crown, which has a distinct patriotic connotations and refers to the idea of the state and the power and the relationship with the former Republic. Equally important to what aspects of the graphic and conceptual logo are the colors. The colors used in a figurative mark of PiS in a very clear way refer to republicanism associated with the Commonwealth and the tradition and the Confederation of Bar.

Keywords: republicanism, Law and Justice, logotype, logo.

DOI:10.7862/rz.2012.einh.23